

vier-en-twintig, maar slechts zestien uren; eerst als ge ouder wordt iets langer, en die overige uren dan zijt ge weg. Die tellen voor u niet mee. Ze gaan buiten u om. En een droom die in den slaap voorbij u trok, is al de heugenis die uit die nachtelijke uren u rest.

Tot uw God u weer wekt.
En dan begint een nieuwe dag, en voelt en merkt ge aan uw vernieuwde kracht, dat er in die nachtelijke uren iets met u gebeurd is, dat er zorge dat er kracht en arbeid aan u besteed is, dat al 't loome in u is opgefrist, en dat ge met nieuwe kracht aangevuld, beziel en moedig den nieuwen loop begonnen kunt.

In die vernieuwde kracht hergeeft uw God u aan u zelf, wekt uw bewustzijn, en roept u op tot nieuwe levensdaad. Maar dan wil uw God ook, dat ge voor Zijn werk van den nacht een oog zult hebben. Dat ge allen morgen Zijns gedanken zult. Dat dank uit uw hart zal spreken voor wat uw God in die nachtelijke uren voor u gedaan heeft. Dank voor de vernieuwde kracht, die in u bloed telt. Dank voor Zijn zielewaarde Hij u weer bestraalt. Dank voor het zelfbewustzijn, dat Hij u 's avonds ontam en nu terug geeft.

En dat alles zoo, dat het wel waarlijk elken nieuwen levendag voor u zijn zal: *Hij wekt mij ook den morgen.*

Maar hierbij blijft het niet.
Uw God wekt u niet maar allen morgen, om u nu voortaan aan uzelf over te geven, maar de Schrift zegt u ook, dat Hij allen morgen *uw arm* wil zijn. Uw arm om u te *dekken* en te *beschermen*; uw arm om u te *leiden* op uw pad; en uw arm om u te *dragen*, zoo de weg voor u te veel zou zijn.

De „arm des Heeren“ is de zinbeeldige uitdrukking voor zijn sterkte en almacht. „Aan wien“, zoo vraagt de profeet, „is de arm des Heeren geopenbaard geworden?“ De psalmist juicht: „Gij hebt ons door Uw arm verlost“. In het bekende lied heet 't: „Gij hebt een arm met macht“. Als het om de worsteling toekomt roept Jesaja uit: „Gij arm des Heeren trek sterkte aan“. En Messias roemt: „Daarom heeft mijn arm mij beïnvloed“.

Zoo bid en smeekt, zoo juicht en roemt de Schrift, als er uit benauwde redding kwam en heil daagde uit diepe ellende.

En daarom moet *allen morgen* het oog onzer ziel op dien „arm des Heeren“ zien. In ons is geen kracht. Wij zijn in onszelf machteloos. De wereld waarin we leven, schept ons allerlei gevaar. Nooit weet ge, als de morgen begint, wat dien lingen dan u wachten kan. En vrome zin wil, dat ge elken morgen, van uw zwakheid en uw broosheid bewust, op zult zien tot de sterkte en de mogendheid des Heeren, om van Hem uit allen nood die komen mocht, uitredding en verlossing te verachten.

Zoo moet 't zijn, ook al weet ge van geen naderend gevaar of van geen op u aankomend leed af, want een sluier verbergt voor ons, wat ons wachten kan; maar zoo moet 't zooveel te meer zijn, als ge reeds bij uw opwaken het hart benepen voelt door bezorgdheid die u drukt.

Het wicht der zorg mag nimmer op uw hart blijven drukken. Dan mist ge allen moed en alle bezieling, en zoudt ge tot het volbrengen van uw dagtaak onbekwaam zijn. En daarom moet ge allen morgen van uw eigen onmacht afzien, en opzien tot den arm des Heeren. Hij is uw zoon, maar ook uw schield. En dat schield dekt u, omdat Zijn heilige arm het over u houdt uitgestrekt.

Hij, uw God, wekt u niet alleen allen morgen, maar ook allen morgen is uw God weert de arm uwer sterkte.

Maar die arm des Heeren doet meer.
Niet alleen dekt Hij u met zijn schield, om u rust in het hart en daardoor moed voor den komenden tijd te geven, maar die arm des Heeren *leidt* u ook op uw levenspad.

Hij leidt niet maar zijn schield over u op, om u nu verder aan uzelf over te laten. Allen morgen keert uw God weer tot u, om als uw goede Herder, als uw trouwe Vriend, en als uw veilige Leidsman, u voor struikelen op uw weg en voor afdoelen van het pad te behoeden.

Verwikkeld doet het u aan, zoo ge des morgens na het ontwaken, uw lieven in den huislijken kring weer ontmoet. In de nachtelijke uren waart ge alleen, ook al slaapt ge in eenzelfde vertrek. In de donkerheid van den nacht weet ge van urelf niet af, en weet ge niet af van wie met u in eenzelfde woning sluimeren. En daarom is het elken morgen een elkaar weer terugvinden, elkaar weer als van nieuws ontmoeten, een elkaar weerzien, en weer rijk zijn in elkaars bezit.

Maar zoo moet 't u nog heerlijker bij de weer ontmoeting met uw God zijn. In den slaap verliest ge ook Hem. De verborgen omgang met u God is afgesneden. Hij weet van u en niet u, maar *gij* weet in den slaap niets van Hem, en voelt zijn nabijheid niet meer.

En daarom is het ontwaken niet maar een terugvinden van u lieven, maar ook een terugvinden van uw God. Hij wekt u allen morgen, en dan *hebt* ge Hem weer, dan voelt ge zijn zalige nabijheid weer, dan zijt ge weer rijk in den stilten omgang met uw Vader die in de hemelen is. Zelfs is uw God de eerste die weer voor u opleeft, en is het bij Zijn licht dat ge ook uw magen en huisgenooten weer terug ziet.

En dan neemt uw God Zijn dagtaak bij u weer op, om u te leiden, u den weg te wijzen waarop Hij wil, dat ge dien dag wandelen zult, en op dien weg gaat Hij met u, verleid u, gaat voor u uit. En juist dat stort u den moed en de bezieling in, om uw dagtaak, die Hij u oplegt, aanstands te beginnen, er volijverig heel den dag mee bezig te zijn, en in de avondure de vrucht van uw arbeid op Zijn altair neder te leggen.

Allen morgen wekt Hij u, en roept u toe: Zie hier ben Ik! En wel hem die een oor heeft, om dat roepen van zijn God elken morgen te verstaan, en genoegzaam diepte van leven om die nabijheid van zijn God te ervaren.

En dan komt, als de nood het eischt, nog dit laatste en teederste, dat uw God, als ge niet meer kunt, u opricht en *u draagt in Zijn arm*, gelijk de herder het lamme draagt als 't niet meer voort kan, en gelijk de moeder het kind omhoog opheft, en draagt en drukt tegen haar hart.

Het vader-zijn van God sluit 't moederlijke niet uit.

Bij ons is de volle, rijke liefde van vader en moeder gedeeld, maar in God is, wat bij ons niet anders dan geheid kan zijn, één en in heilige eenheid samengevat.

In onzen God bezitten we niet alleen de steunende en leidende liefde van den vader, maar ook de teedere, schier zelden we, de troetende liefde van het moederhart; en ook, in God vinden we dat teedere zoo rijk en heerlijk, als 't in geen aardsche moeder schitteren kan. „Als

een gespeend kind bij zijn moeder“, zoo moet onze ziel voor onzen God staan.

En dit nu is het zalige, dat onze God ons niet alleen elken morgen *wekt*, en allen morgen *dekt* met Zijn arm, en ons *leidt* als onze trouwe Herder, maar dat Hij, als de weg voor ons te veel zou worden, en we dreigen in te sinken, ons met die teedere liefde *dragen* wil. Dragen, zoodat we toch vooruitkomen, al kunnen we zelf niet meer voort. Dragen, zoodat we vooruitkomen, zonder de bange vermoedheid van den gang door het leven ons te voelen drukken. Dragen, zoodat zijn arm onze steun en onze sterkte is. Ja, zoo dragen, dat Hij ons aandrukt tegen zijn Vaderhart, en we in de warmte die van dit Vaderhart uitstraalt, zoo teeder gekoesterd worden.

Is het dan bij zoo teedere liefde onzes Gods niet beschamend, dat we nog zoo vaak den nieuwen dag beginnen konden, we *zagen* niet zonder morgengebed, maar dan toch zonder dat klare, heldere inleven in wat onze God elken morgen voor ons niet enkel zijn wil, maar is?

Zou het toch niet meer aan onze roeping als Gods kinderen beantwoorden, zoo we ons elken morgen meer reukenschap er van gaven, dat het onze God zelf is Die ons allen morgen wekt; onze God Die tegen alle nood en gevaar zijn schild boven ons opheft; onze God, Die gereed staat, om ons op den weg te geleiden; en onze God, die teederlijk in allen nood des levens ingaande, dien nood van ons hart op Zijn hart wil overnemen.

De morgen is er weer als Gods zoon in de natuur weer over ons opgaat, maar voor een kind van God daagt de morgen dan eerst ten volle, als hij zijn God elken morgen weer ontmoeten mag en al den dag van zijn God niet scheidt.

Amsterdam, 22 Mei 1908.

De Sikkel deelt in *Hollandia* mede, dat het bericht in de *Telegraaf*, alsof door hem met Ds. A. van Es en Ds. W. Diemer een beweging op touw is gezet, om op de a.s. Generale Synode de aanvraag naar staats-subsidie ter sprake te brengen, niet juist is.

Hij heeft zelfs met geen der genoemde predikanten hierover gecorrespondeerd en denkt er niet aan, een principiele uitspraak van de komende Synode op dit punt te vragen.

Nu we het desbetreffende bericht uit de *Telegraaf* overnemen, haasten we ons ook deze tegenspraak onder de oogen onzer lezers te brengen.

In het *Maandblad Getuigen en Redden* van 1 Mei 1908, het bekende orgaan van Ds. H. Pierson, komt van de hand van Mr. A. De Graaf een artikel voor over *Puritanisme en Moraliteit*, dat niet zonder een ernstig woord van protest mag worden voorbijgegaan.

Volgens Mr. De Graaf schuilt in het Puritanisme een gevaar voor de beweging tegen de onzedelijkheid, waarom die beweging zich geheel van dat puritanisme heeft los te maken. Vooreerst toch richt het puritanisme den strijd tegen wat geen zonde is, verwaart het onzedelijkheid en onmishelijkheid, en vergeet het, dat het kwaad voortkomt niet uit het vleesch maar uit het hart. Maar het puritanisme is ook oorzaak, dat de rijke geesten, de krachtige, edele mannen, de vrouwen met warme harten en vurige geesten tot dusverre achterdochtig zijn geweest tegen de bestrijding der onzedelijkheid. Want ze worden door de armoede, de koude, de bekrompenheid en de leelijkheid van het puritanisme afgeschrikt.

Zoo als men reeds uit deze uitingen merkt, weet Mr. De Graaf van het puritanisme niet veel goeds te vertellen. Dit oordeel is ons daarom te stuitender, omdat Mr. De Graaf blijkbaar van het machtige historische verschijnsel van het puritanisme niets weet en er over redeneert als een blinde over de kleuren. Als voorbeelden van Puriteinen worden opgenoemd Savonarola, de mannen van Cromwell en de kringen van het Reveil uit de voorgaande eeuw. Een gezelschap, dat wel verwonderd zal wesen, zich zoo bij elkaar geplaatst te vinden. Het karakteristieke van het Puritanisme ligt dan daarin, dat het strijd voert tegen het *sinnelijke* en al wat zonder het *sinnelijke* niet bestaan kan, d. w. z. alle versiering, verfraaiing en vervroolijking van het dagelijks leven.

Het *sinnelijke* zelf is op dat puriteinsche standpunt onzedelijk en moet daarom overwonnen of vernietigd worden. Het Puritanisme bestaat in het vernietigen van kunstvoorwerpen en schilderijen, het gekleed gaan in zwarte klederen, het niet baden van het lichaam en voorts in het niet dansen en niet naar de komedie gaan.

Wie zoo begint met een caricatuur te teekenen, heeft bij zijn bestrijding van het puritanisme gewonnen spel, maar verraadt daarmee niet alleen een groot gebrek aan historische kennis, maar ook aan waardeerding van wat het puritanisme in de Calvinistische landen heeft tot stand gebracht. En we vrezen, dat wanneer het puritanisme wordt afgestootten om door een „jollig Christendom“ de kunstenaars en wereldsche menschen tot bondgenooten te maken in den strijd tegen de prostitutie, deze strijd zelf daardoor lijden zal.

De fout van Mr. De Graaf is, dat hij, afgaande op enkele excessen, het puritanisme geheel verkeerd heeft beoordeeld. Er is zeker te allen tijde een richting in de Christelijke kerk geweest, die het zondige in het vleesch zoekt, en daarom in de afsterving des vleesches de ware heiligmaking vond. Maar het puritanisme is van deze valsche ascetische zeer scherp onderscheiden. Het puritanisme wil heilichheid des levens (puritas vitae) niet door het lichaam te dooden, maar door ernst te maken met de Wet des Heeren; het wil daarom die Wet des Heeren niet laks, maar precies toepassen, alle aanleiding tot zonde vlieden, heel het leven onder de tucht stellen van Gods Woord. En waar de zonde van onzedelijkheid, al komt ze uit het hart voort, toch hoofsdelijk zetelt in het lichaam, dat wil het puritanisme, dat al wat tot die zonde prikkelen kan, vermeden zal

worden, zooals met name dansen en comediebezoek, onzedelijke literatuur en een kunst die den hartstocht opwekt door het snaakte ten toon te stellen. Naar het woord van den apostel Paulus: Haat ook de rok, die van het vleesch besmet is.

Al loopt elke geestelijke beweging gevaar tot uitersten te vervallen, en al is ook het puritanisme hieraan niet geheel ontkomen, toch mogen deze overdriften niet aan het puritanisme als noodzaak worden ten laste gelegd. Het zijn uitwassen, die niet tot den stam behooren. Die stam zelf is kerngezond en goed geweest. En het ware wel te wenschen, dat dit puritanisme, dat niet „arm en koud en dood“ is geweest, maar een levende kracht, vol heiligen ijver voor de eere Gods, en dat als een weldaad schatten van zedelijke en geestelijke genade heeft uitgestort over de volkeren, ook in ons land meer ingang vond.

Vooral de zedelijkheid zou er bij winnen

Teeftafel.

Mr. T. DE VRIES. Mr. G. Groen van Prinsterer. Een Bibliographie, 1908. F. WENTZEL EN CO., Utrecht.

Toen, naar aanleiding van de uitgave der brieven van DA COSTA, een vriend van den heer GROEN van PRINSTERER hem zijn wensch te kennen gaf, toch zijn *Memoires* te publiceren, was ook deze zelf van de wenschelijkheid daar van zoo overtuigd, dat hij er in het Ve de zijner *Nederlandsche Gedachten* aan te gevoelen kwam. Tot een volledige autobiographie is het echter niet gekomen. Niet door hem zelf te schrijven, moest het leven van dezen op onze geestelijke cultuur aan invloed zoo rijk een medeburger, door anderen worden te boek gesteld.

Een, aan de eischen der tegenwoordige wetenschap beantwoordende levensbeschrijving van Mr. G. GROEN van PRINSTERER behoort nog tot de desiderata.

Het is Mr. THIEBE DE VRIES van 's GRAVENHAGE die daarin wil voorzien.

Van den omvang der taak, die hij zich daar mee stelt toont hij zich bewust te zijn. Immers in de *Voortrede* van het werk dat ik het genoegen heb hier aan te kondigen, schrijft hij: „Een interessant en leesbaar boekje aan te stellen, waarin het een en ander over GROEN's leven en werken wordt meegedeeld, zou na de vele praestaties van dien aard, overbodig zijn en de kennis van GROEN zou er steeds mee op dezelfde hoogte blijven. Alleen een nauwgezet onderzoek naar alles wat hij schreef, naar zijn gehele leven, en naar de volledige kennis zijner beginselen, kan hier verder brengen“. De vorm waarin de heer DE VRIES in 's laatste alinea de zich door hem zelf gestelde taak omschrijft, moge al minder gelukkig wesen, met een beetje welwillendheid zijn meening ondervangend, verstaat men, dat hij zijn taak breed en ook ernstig opvat.

Voor een wetenschappelijke biografie komt het allereerst aan op historische zin, op zin voor „wat was“; voor het feit; voor het feit dat uit de bronnen moet gekend.

Allereerst nauwgezet onderzoek van die bronnen kan hier verder brengen; kan reeds bestaande kennis, zoo noodig, corrigeren, zal haar verrijken.

De heer DE VRIES toont ook op dit stuk een juist inzicht te hebben omtrent zijn taak.

Tot de bronnen, de schriftelijke bronnen voor een biografie van Mr. G. GROEN van PRINSTERER, behooren zeker diens eigen geschriften, met name de manuscripten zijner uitgegeven en ook zijner niet-uitgegeven werken, en verder brieven, die hij aan anderen schreef, en tot die schriftelijke bronnen behooren dan zeker ook nog brieven, welke anderen schreven aan hem.

Nu was Mr. DE VRIES juist met deze bronnen in een zeer gelukkige conditie.

Naar men zich wellicht zal herinneren, is Mr. GROEN van PRINSTERER den 19ten Mei van het jaar 1876 gestorven.

In het vorige jaar nu is volgens de testamentaire beschikking van den overledene, zijn familiearchief, in bewaring op het rijksarchief te 's Gravenhage, voor het sunderend publiek opgeleverd.

In dat familiearchief nu „door de bekende hand van Dr. COLLENBRANDER keurig geordend“, zooals Mr. DE VRIES in zijn *Voortrede* zegt, „worden“, zooals hij dan verder vertelt, „alst alleen GROEN's nagelaten handschriften tot in het minste toe in een tusschen boekdelen netjes, in perkamenten banden gebonden, be waard, maar is ook de metterdaad ronachtige correspondentie van GROEN in 34 delen aangebonden, bevattende brieven van niet minder dan 1954 personen, en afschriften van vele van GROEN's eigen brieven aan 328 vrienden en kennissen bewaard, benevens nog eenige brieven van MEYER, GROEN“.

En in dit familiearchief, zelf een der rijkste bronnen voor een biografie, heeft Mr. DE VRIES ijverig gewerkt en, zooals uit zijn boek blijkt, nauwgezet onderzocht.

Resultaat van dit archiefstudie is zijn jongste geschrift: *Mr. G. Groen van Prinsterer. Een Bibliographie*.

Een boek van 304 bladzijden, met bovendien een *Voortrede* en een *Inleiding*, die, in rommische paginering, 28 bladzijden vullen.

Uit die *Voortrede* sluit ik nog aan, dat DE VRIES thans een vijftigtal onuitgegeven geschriften heeft leeren kennen; dat door deze zijn *Bibliographie* van GROEN een vroegere door hem bewerkte, geheel is geantiqueerd; en eindelijk, dat hij het voornemen heeft op de *Bibliographie* niet alleen te laten volgen een *Biographie*, maar, als derde stuk, ook een beschrijving van GROEN's *begin selen*.

Of het den auteur bij deze indeling van zijn stof zal gelukken de beschrijving van het leven en die van de beginselen des heeren GROEN scheidt uit elkander te houden, waag ik des te eerder te betwijfelen wijl reeds de *Bibliographie* in haar *Inleiding*, en niet alleen daar, veel bevat wat strikt genomen in de *Biographie* hoort. Laat mij hieraan echter mogen toevoegen, dat dit aan het genot van de lezing der *Bibliographie* zeer ten goede is gekomen.

In die *Inleiding* nu trof mij aangenaam, en dat van wege het gemis aan „preciesheid“, in GROEN's laatste omgeving, de vermelding der daarop heenwijzende kleine bijzonderheid, dat zijn familieleden, leermeesters en vrienden hem geregeld *WILHEM* noemden, terwijl hij dan toch maar in de Waalse kerk als *GUILLAUME* was gekend.

Miedder gangen aan trof mij daar echter de, ik zou het willen noemen, groote agtervalligheid van den geschten schrijver, om aan *PLATO* invloed op GROEN toe te kennen. Laat het zoo zijn, dat de geestelijke vader van de antirevo-

lutionaire staatspartij ten onzent historicus, geen wijze is geweest, — de bekende *Proeve van middelen waardoor de waarheid wordt gekend en getuigd*, in tegen het tweede deel der bewering zeker niet als instantie aan te voeren, — toch zie ik geen heel noodzakelijkheid om het toekennen van Platonische invloeden aan den met den Grieksch-nieuw-jouwer zoo vertrouwde, te beschouwen als een smet waarvan deze moet gezuiverd.

Ik meen deze opmerking niet terug te mogen houden, en wel juist met het oog op wat Mr. DE VRIES in zijn tweede en derde stuk nog zal leveren.

De hier bedoelde angstvalligheid toch zou straks kunnen blijken een slechts raadgeefster te zijn geweest.

En dit zoo zijn te hietenen.

Dir eerste stuk (toch van DE VRIES) Mr. G. Groen van Prinsterer belooft ons een standaardwerk.

Deze *Bibliographie* is met groote akribie bewerkt. Zij bestaat uit drie delen.

1. DE GESCHRIJFEN VAN Mr. Groen van Prinsterer.

Bij ieder van die 151 manuscripten voegt de bibliograaf zijn ophelderende aantekeningen. En dit nu juist maakt de lezing van een anders zoo dorre stof als een boekenbeschrijving, hier zoo uiterst boeiend en interessant.

2. Een lijst van Brieven aan GROEN van PRINSTERER in alfabetische volgorde.

3. Een lijst van Brieven van GROEN, waarvan door hem copy gehouden is.

Reeds de lezing van deze *Bibliographie* met haar waarlijk ophelderende aantekeningen, leidt u in tot de kennis van den grooten Nederlanders.

Voor allen, die over GROEN niet maar willen meespreken, maar hem willen kennen, is deze *Bibliographie* een onmisbaar boek.

Ma, DE VRIES, die zich door deze studie verdienstelijk heeft gemaakt, zeker niet alleen voor de anti-revolutionaire partij, maar ook voor de wetenschap der vaderlandsche historie, zij het gegeven, toegerust met een zoo exacte kennis van dit deel zijner bronnen, zijn studie over Mr. G. Groen van Prinsterer ten einde te brengen.

Bereenigingsleven.

DE BIJBEL IN JAPAN.

II.

De cijfers, welke wij in ons vorig artikel gaven, hebben reeds doen zien, dat de actie, die in Japan ten gunste van het Christendom plaats heeft, niet zonder betekenis is.

Dat blijkt trouwens nog duidelijker uit de gegevens, welke verstrekt zijn door Mr. Parrot, den leider van den gezamenlijken arbeid van het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap (B. B. G.) en het Nationaal Bijbelgenootschap van Schotland (N. B. G. S.).

Volgens die gegevens waren er toch in Japan in 1905 reeds 1583 Protestantische kerken, met inbegrip van de vaste posten voor evangelieprediking, ook voor *over* er nog geen bepaald kerkgebouw staat. Verder waren er 21 theologische scholen met 359 studenten; 857 zondagscholen met 64,910 onderwijzers en leerlingen. 8725 personen werden gedoopt in datzelfde jaar, terwijl de zondagsdienst had te beschikken over 1379 al dan niet geordende inlandsche arbeiders. Het geld, door Japanische Christenen in 1905 voor allerlei Christelijke doeleinden bijeengebracht, bedroeg niet minder dan 181,996 yen of bijna f 220,000.

In 1906 vergaderden in Tokio meer dan 80 gedelegeerden van verschillende kerken. Ze vormden de Japanische Evangelische Alliantie, die zoo goed als onmiddellijk na haar optreden, haar aandacht wijdde aan de wenschelijkheid der herziening van de Japanische bijbelvertaling, ten behoeve waarvan zij zich in verbinding stelde met de vertegenwoordigers der Bijbelgenootschappen.

Aan bijzonderheid moet ook melding gemaakt worden van het feit, dat aan de Keizerlijke Universiteit te Tokio is ingesteld een speciale leerstoel voor Engelse literatuur, en dat daar de Engelse Bijbel is gekozen als voorraamste studieboek.

Zooals overigens reeds is gebleken, is de gehele Bijbel in het Japansche vertaald. Het B. B. G. heeft zelfs twee complete uitgaven, waarvan een met Latijnsche karakters, terwijl het bovendien nog beschikt, ten behoeve van de Luchuan-eilanden, over een vertaling in het Luchuan van een groot deel van het Nieuwe Testament, n.l. van het Evangelie van Lukas tot en met den Brief aan de Romeinen, en over een vertaling van het boek der Palmen, het boek Jona en van het Nieuwe Testament in het Alou, ten gerieve der bewoners van Yezo.

We weeten er hiervoren reeds op, dat een zeer groot deel — voor 1906 meer dan 62 procent — van al wat er aan bijbelboeken in Japan aan de markt gebracht wordt, gaat door de handen der colporteurs. Het debiet van deze mannen — 68 in aantal, waarvan er 27 het gansche jaar werkten — was, dank zij hun energie, hun rustloosen arbeid, maar ook dank der goede landing, welke van Kobe uitging, in 1906 bijna tweemaal zoo groot als in 1905, zoodat zij in dat jaar hun tot nu toe grootste omzet bereikten.

Dat hun werk niet zonder groote moeite en zonder zeer groote toewijding volbracht kan spreken wel vanzelf, en die toewijding kan niet licht op te hoogen prijs gesteld worden.

We wenschen er hieronder een en ander van mee te deelen, daartoe in staat gesteld door het zoo uitgebreide, leerrijke en interessante jaarverslag van het B. B. G., betrekkelijk van wetenswaardigheden mededeelt, en hopen daarmee tevens iets meer waardeering te wekken voor den reusarbeid, welke door en vanwege dat heilzaam in ons land nog te weinig bekende en toch zoo rijk door den Heere gezegende ge nootchap reeds verricht wordt.

In de eerste maanden van 1906 was er een industriële tentoonstelling te Saga, in Kyushu, welke door plus minus 400,000 menschen bezocht werd. Daar trokken twee colporteurs met een goeden voorraad bijbelboeken naar toe, en begonnen er hun verkoop in een lichtgebouwd huisje bij den ingang van het terrein. Daar werd veel verkocht, en tevens werd van de gelegenheid gebruik gemaakt, om jonge mannen voor den arbeid op te leiden. Heel wat menschen, die Saga bezochten, konden selve niet lezen, maar kochten bijbelboeken om ze, bij hun thuiskomst in de provincie, aan vrienden ten geschenke te geven. Dan, de colporteurs bleven niet alleen bij den ingang van de tentoonstelling, maar trokken er op uit, de stad selve in, die een bolwerk van het Buddhisme is, maar waar ze niettemin op een dag 120 bijbelboeken verkochten.

Bij de tentoonstelling werd ook een festival

gevierd, dat meerdere dagen en nachten duurde. Den eersten nacht, toen de straten vol menschen waren, werd de Bijbel bij lantaarnlicht aan den man gebracht, en de geheele voorraad, die den colporteurs ten dienste stond, werd in minder dan een half uur.

Zoo werd ook de naburige stad Ogi bezocht, waar geen enkel huis werd overgeslagen, en waar op een dag bijna 200 bijbelboeken verkocht werden.

In het jaar 1906 werd voorts in het Bijbelhuis te Kobe een conferentie van colporteurs gehouden, waarop besloten werd tot een georganiseerd aanval op Osaka, waar ieder huis bezocht moest worden. Dat was voorwaer geen kleinigheid, want Osaka is een stad, waar Amsterdam in kan rondraaien. Volgens de opgaven van 1905 had Osaka toch een bevolking van 1,066,458 zielen, en een huizenal van 244,465, zoodat gemiddeld 4.37 bewoners in ieder huis waren.

In die stad nu werd van Maart af tot einde December toe onafgebroken gewerkt door twee tot tien colporteurs — meestal door zes — en wel met zooveel succes, dat gedurende genoemd tijdperk werden verkocht 357 geheele Bijbels, 7088 Nieuwe Testamenten en 14,817 andere of kleinere gedeelten van den Bijbel, zoodat de totale verkoop belooft 22,262 Bijbelboeken.

Uit de Pers.

Naar aanleiding van het voorstel door sommige kerken gedaan, om te Kampen een vijfden hoogleeraar in de theologie te benoemen en aan de school het recht te geven om te doctoreren, schrijft Ds. Sikkel in *Hollandia* het volgende:

Zoo de Kerken oordeelen een stichting als Hoogeschool voor Theologie te moeten onderhouden en in de toekomst bestendigen willen, — en dit eerst eens en voor goed vaststaat, — zoo behooren te geen half werk te doen.

Dan moet het getal hoogleeraren der Hoogeschool en ook de inrichting der colleges en examens, geheel beantwoorden aan wat de wetenschappelijke beoefening der Theologie aan een Hoogeschool vordert.

Zeker, dan moet het Doctoraal Examen door deze Hoogeschool eveneens ingesteld worden al het Candidaatsexamen. Zij bedoelen beide een wetenschappelijke graad te geven, en te vorderen elkaar. Een Hoogeschool voor Theologie, die geen doctoralen graad geeft, doet half werk. En half werk behooren de Gereformeerde Kerken niet te doen.

Maar dan moet ook de Hoogeschool voor Theologie haar roeping vervullen v. o. r. de Wetenschap in haar geheel. Zij moet dan op het terrein van de beoefening aller Wetenschappen naar Gods Woord optreden, om haar roeping in heel den wetenschappelijke arbeid te vervullen. Zij moet dat willen en zij moet dat doen. Een Hoogeschool voor Theologie vordert noodzakelijk, naar de beginselen der goopenbaarde waarheid Gods, eenheid met heel een School der Wetenschappen.

Wij menen dat niet heen, zoo laat men de Hoogeschool voor Theologie beneden den eisch van haar ontwikkeling; men laat haar dan een paria, een kloosterling in de wetenschappelijke wereld. Houdt men de kerkelijke Hoogeschool vast, laat men dan haar ontwikkeling vorderen als Gereformeerde School der Wetenschappen voor heel ons volk en voor heel het leven, en haar als kerkelijke stichting publieke Gereformeerde Nederlandse Universiteit doen worden.

Dan krijgt zij de plaats der eere, die men voor haar vordert, moet. Dan leidt die eere in geen enkel opzicht schade. Dan zal er inderdaad volmondigheid zijn voor de stichting, die in 1869 op zooveel gebed verrees. En dan komt het Gereformeerde leven en pogen, dat in haar belichaamd is, waar het wesen moet.

Dit zou inderdaad een oplossing zijn, die bevredigend, al was het, althans tijdelijk, een dure oplossing.

We kregen dan twee Gereformeerde Universiteiten, één vrije en één kerkelijke, maar die beide in den Staat hetzelfde publieke recht konden vorderen, en die, haar vrijheid ongeschonden handhavende, in volle en gelijke rechten gebracht kunnen worden ten opzichte van de Universiteiten, die het Rijk onderhouden.

In die richting moet en zal toch voor vrijheid en recht in ons volklevende gearbeid worden. En zoq die strijd en die arbeid ernstig zijn, zullen zich de verhoudingen ook in die richting ontwikkelen. Vrije scholen voor Hooger Onderwijs, door den Staat in publieke rechten erkend en op voet van gelijkheid met andere stichtingen van gelijke betekenis behandeld, — daarheen moet het en gaat het, indien er in Nederland recht zal wonen en het leven zich naar Gods ordinantie ontwikkelen zal. En kerkelijke stichtingen mogen hierin niet bij vrije stichtingen of rijksstichtingen achterstaan.

Dan moet echter de kerkelijke Hoogeschool zoo spoedig mogelijk Kampen verlaten, om in een meer centraal punt van het nationale en wetenschappelijke leven op te treden.

Dan men den aangegeven weg voor de Hoogeschool, die thans te Kampen door de kerken verzorgd wordt, niet aan, oordeelt men dat het niet mag of dat het niet kan, omdat de Gereformeerden geen twee Hoogeschole met wetenschappelijke krachten kunnen verzorgen, — dan mocht er toch liever beraad komen, om de tweedheid niet te bestendigen, maar tot één te komen.

Half werk is in ieder geval beneden de waardigheid van elke Hoogeschool, ook en niet het minst van die der Gereformeerde Kerken.

Es ligt in deze opmerking hoe paradoxaal geuit, een kern van waarheid.

Wij menen aan de Theologische School het recht van doctoreren schenken, dan dient ze ook een *universitair* bestaan te krijgen. De kerken zouden dan een Kerkelijke Universiteit moeten oprichten, waar heel de wetenschap onderwezen werd. En ons Gereformeerde volk zou twee universiteiten te onderhouden krijgen.

Juist door deze consequentie wil *Hollandia* blijkbaar toonen, hoe onoplosbaar het vraagstuk is, dat hier voor ons ligt.

Officiële Berichten.

Door de classis Gorinchem werd 7 Mei onderzocht en met alle stemmen beroepbaar verklaard bij de Geref. kerken de heer M. Uytendahl, cand. a/d Vrije Universiteit te Amsterdam. Zijn adres is: Gorinchem, Ds. J. van Andel.

Namens de classis voornemd:

G. Verhij, h. t. scriba.

Zondag 27 Mei was het voor de gemeente te Krielwinder een gewichtige dag, die niet licht uit onze herinnering zal verdwijnen. Na 's morgens een gedachtenrede te hebben uitgesproken naar aanleiding van Hebr. 13:8, waarin we herdenken hoe voor 50 jaren de gemeente des Heeren alhier opnieuw tot openbaring kwam, nam onze geliefde leeraar, Ds. W. Oosterhout, 's avonds afscheid van onze gemeente. Zijn eerw. had tot tekstwoorden gekozen Huk. 3:26: „Uw werk, o Heere, behoud dat in het leven“. Een groote schare was opgekomen om dit afscheidwoord te beluisteren. Na den dienst werd Zijn eerw. namens Kerke-

raad, School en sproken. 't Bleek banden waren los vijftig jaar tijperk t waren geleed. Dat nieuwe gemeente v en hem met de a

Acta v
Zwoll
de P

en duide. lueachen
it aan den
i den
i in mieder
i besocht,
en, en waar
n verkocht
i Bijbelhuis
oetens
geen geog-
ieder huis
renaar geen
stad, waar
volgens de
een bevol-
wental van
eownen in
i tot einde
door twee
en — en
de geremo-
dele Bijbels,
817 andere
s, zodat de
oken.
i tot sommige
ijden hoop-
en aan de
doctoreen,
i volgende:
ig als Hooge-
ronden en
en dat eerst
behooren te
i der Hooge-
ges en exa-
wetenschap-
en Hooge-
namen door
worden al-
a beide een
e vorderen
ie, die geen
rk. En half
rken niet te
i voor Theo-
Wetenschap
erein van de
Gods Woord
wetenschap-
dat willen en
i voor Theo-
geïneelen der
id met heel
en de Hooge-
sch van haar
in paria, een
ereid.
ol vast, laat
als Gerefor-
oor heel ons
als kerkelijke
ederlandsche
ie men voor
eere in geen
derdaan vol-
t869 op zoo
het Gerefor-
belichaamd
i, die bevre-
ure oplossing,
niveriteiten,
beide in den
vorderen, en
dhavende, in
men worden
ie die Rijk
i voor vrijheid
i worden. En
n, zullen zich
ontwikkelen.
loor den Staat
i van gelijke
betrekken
n gaat het
ronen en het
wikkelen zal
erin niet bij
hertstanz.
geschool too
n in een meer
etenschappe-
i de Hooge-
kerken ver-
dat het 200
de Gerefor-
wetenschap-
— dan mocht
weheid niet
i de waardig-
het minst
i doxaal geuit,
ool het recht
i te ook een
ken zouden
in oprichten,
en werd. En
niversiteiten
i Hollandia
et vraagstuk
i.
erd 7 Mei
betroepbaar
de heer M.
iveriteit te
hem, Ds. J.
i noemd :
i, scriba.
gemeente te
i die niet
i wijnen. Na
hebben uit-
e-br, 13:8,
30 jaren de
y tot open-
leeraar, Ds.
i van onze
kistwoorden
re, behoud
re was op-
beluister-
ens Kerke-

raad, School en Jongelingsvereniging toege-
sproken. 't Bleek dien avond, hoe moeilijk de
handen waren los te maken die er in een
vijftigjarig tijdperk tusschen leeraar en gemeente
waren gelid. Dat de Heere hem ook in zijn
nieuwe gemeente voorspoedig make in zijn werk
en hem met de zijnen zegene en broede!

Namens den Kerkeraad:
R. v. d. VEEN Jz., Scriba.

Acta van de vergadering der classis
Zwolle, gehouden op 7 Mei, in
de Plantagekerk, te Zwolle.

Art. I. Ds. G. Elzenga opent de vergadering.
Hij leest voor Ps. 122, laat zingen Ps. 122: 2
en gaat voor in gebed.

Art. II. In het Moderamen hebben zitting
Ds. Elzenga, praeses; Ds. C. A. v. Nood, ass
en Ds. Koppe, scriba.

Art. III. De credentiaalbewijzen worden nagezien
en in orde bevonden.

Art. IV. De notulen worden gelezen en be-
houden een enkele opmerking goedgekeurd.

Art. V. Aan de orde komt een instructie van
Steenwijk A. Zij vraagt advies der classis in
een tuchtraak. De vergadering gehoord de toe-
lichting, staat aan Steenwijk A toe, wat zij
vraagt.

Art. VI. Nu wordt in bespreking gebracht
een bezwaarschrift uit Zwartsluis.

Namens den kerkeraad van Zwartsluis wordt
voorgesteld, om een commissie te benoemen,
die de zaak verder onderzoekt en zoo mogelijk
in 't reise bregt.

Dit wordt aangenomen. Een commissie wordt
benoemd.

Art. VII. Een brief van Ds. Wolink wordt
voorgelezen, en aan zijn verzoek voldaan.

Art. VIII. De Prov. Syn. zal te Zwolle wor-
den gehouden 11 Juni a.s., terwijl de kerk van
Zwolle haar ook zal samenroepen.

Art. IX. Het concept van regeling voor het
verband met de Theol. Fac. der Vr. Un. komt
nu ter sprake.

Afgesien maar 3 kerken de zaak besproken
hebben, onthoudt de classis zich van conclusie,
maar bij de korte bespreking van het concept
ter cl. verg. blijkt, dat er alleen bezwaar bestaat
tegen Art. XV.

Art. X. Ter Part. Syn. worden afgevaardigd
als primi de dienaren des Woords Elzenga,
Giapen en Westerh. v. Eerten, en als secundie
dienaren des Woords Dwarshuis, Pl. v. Amstel
en Hania, en als primi de ouderlingen L.
Hoogenkamp, T. Kok en D. J. v. d. Vegte
en als secundie de ouderlingen J. Brouwer, G.
Hoksbergen en J. Nobach.

Art. XI. Ds. Dwarshuis brengt als deputaat
der zending rapport uit over Soemba. Zijn mede-
delingen zijn van verblijvendden aard. Zij stem-
men tot dank aan den Heere.

Art. XII. Ds. Zipp brengt rapport uit van den
staat der kas van hulpbijb. kerken. Vastgesteld
wordt, dat uit die kas voor dit jaar onderstand
zal verleend worden aan Kampervoor, Wilsam,
Oldemarkt en Schutslot.

Art. XIII. De regeling van vac. beurten, die
om verschillende redenen nog niet vastgesteld
is, zal voor de e. v. drie maanden door de
deput. ad hoc vastgesteld worden en daarvan
zal aan de betrokken Dienaren en kerken
kenis worden gegeven.

Art. XIV. Rondvraag naar Art. 41 D. K. O.
heeft plaats. Verschillende zaken en instructies
worden daarbij behandeld.

Art. XV. Een schrijven van L. v. Agen uit
Genemuiden wordt voorgelezen, inhoudende
protest tegen de censuur.

De scriba wordt opgedragen dien brief te
beantwoorden.

Art. XVI. De Kerkeraad der Ger. kerk te
Kampen wordt machtig tot verlening om twee
lidmaten te plaatsen onder den 3den trap der
censuur wegens onchristelijken levenswandel.

Art. XVII. Aan de kerk van Ambt Vol-
lenhove I wordt geadviseerd, om bij diaconieën,
schoolbesturen en particuliere afd. te kloppen,
ten einde de gelden te verkrijgen, welke be-
nodigd zijn voor de opvoeding van een doof-
stommen jongen van minvermogenende ouders in
het midden der gemeente.

Art. XVIII. Steenwijk A en B en Ambt
Vollenhove A en B worden bij de rondvraag
Art. 41 D. K. O. gewezen op de noodzakelij-
heid der ineenstemming.

Art. XIX. Aan Oldemarkt wordt advies
gegeven inzake den doop van een kind.

Art. XX. Roepende kerk voor de volgende
vergadering is Zwartsluis en praeses der ver-
gadering Ds. Pl. v. Amstel, ass. Ds. Elzenga
en scriba Ds. Koppe.

Art. XX. Door Ds. v. Nood wordt de ver-
gadering met dankzegging gesloten.

Namens de classis:
KOPPE, scriba.

Kort verslag van de Classis Woerden
13 Mei 1908.

Ds. v. d. Voet, praeses, Ds. Elshove, scriba.
In Mei zal voortaan op Woensdag worden
vergaderd.

Van collecten en quota zullen behoorlijke
quintalies worden afgegeven. Ouderling Van
Vliet (Ter Aar) wordt voor Duisburg, Ds. Elshove
als sec.-kerkvisitor in plaats van Ds. v. L.
benoemd. Der visitorien rapporten geven een
overzicht van de kerken en reden tot dank aan
den Heere. Alphen en Zwammerdam zullen het
betrop van Ds. W. approbeerden, handteijend
volgens art. 16 Classe regeling. Verslag der
Zending wordt uitgebracht, waarbij ook blijkt,
dat Ds. N. ongesteld was. De Pinkster collecte
wordt dadelijk opgezonden aan Ds. Gunst. Een
der kerken ontvangt toestemming tot de trap
van censuur. De Zond. Depp. zullen in zake
een mogelijk drukken van een classic. Zond.
verslag advies inwinnen van de Depp. der
andere classes, om, desgewenst, een gemeen-
schappelijk gedrukt verslag te krijgen. Het
betrop van Ds. Hulsteyna naar Waarden wordt
geapprobeerd. Ter Part. Synode worden afge-
vaardigd: Ds. Schoemakers (sec. v. Dijk), Ds.
Brouwer (sec. v. d. Heyden), Ds. Elshove (sec.
Gunst), Ouderling M. van Muiswinkel (sec.
Hoogedorn), Van der Neut (sec. Jac. Eigeman),
Arie Verduyn (sec. N. v. Vliet). Door bemid-
deling van Depp. art. 13 is Aarlanderveens
bezwaa tegen de onkosten vervallen; worden
de voorstellen inzake Zeevohoven aanvaard
al: a. dat de classe voor ditmaal haar ruim
1/30 zal geven om het achterstallige in het
weduwenpensioen aan te zuiveren, en b. dat
tijdens de vacature geen subsidie zal worden
verleend, maar bij vervulling diert vacature per
jaar 1/25 voor het pred. tractement (dat per
jaar 1/1000 zal staan) zal worden gegeven, en dat
zoolang als het noodig blijkt; waarover de
classis elk jaar opnieuw zal hebben te beslissen.

Ter Aar trekt de vraag om te collecteren in
de classe in. Heeft ze eenmaal een pastorie en
een predikant en mochten haar krachten alsdan

te kort blijken te schieten, dan zal de classe
overwegen of er steun te bieden zij.

Noorden wordt / 10 vermindert in de class.
bijdrage. Over de conc.-regeling (verhand. Geref.
kerken en Theol. Fac.) wordt van gedachte
gewisseld. Betoogd wordt, dat de beide terreinen
van school en kerk goed uit elkander moeten
gehouden; dat de school zelf de eindbeslissing
behoort te hebben over de „geschiktheid“ om
onderwijs te geven (zie art. 8 en 9 van het
Concept), vooral in de scrieslectionum (regeling
der lessen, zie art. 10). De classe vereenigt zich
ten slotte met de gedachte, dat het recht der
kerken in dit Concept genoegzaam wordt ge-
handhaafd, maar dat met name in art. 9 en 10
veel op de schouders der kerken wordt geladen
en te veel ingegrepen wordt in het recht der
school; en dat voort is het Collectiestelsel (art. 15)
gehandhaafd blijven.

Vacaturebeurten, Juni: Ter Aar, Ds. v. Dijk;
Zeevohoven, Ds. Schoemakers; Noorden, Ds.
Gunst; Nieuwkoop, Ds. Elshove; Woubrugge,
Ds. v. d. Heyden, elk a beurten; Aarlanderveen,
Ds. v. d. Voet, 1 beurten; Juli en Augustus:
Ter Aar, Ds. Brouwer; Zeevohoven, Ds. War-
menhove; Noorden, Ds. de Vries; Nieuwkoop,
Ds. Hulsteyna; Woubrugge, Ds. v. d. Voet, elk
a beurten; Aarlanderveen, Ds. Schoemakers
en Ds. Elshove, elk a beurten.

Roepende kerk: Nieuwkoop. De praeses
opende en sloot met dankgebed.

Namens de Classis:
H. VAN DIJK.

Zwammerdam, 15 Mei 1908.

Buitenland.

Duitsland. Uit Bremen en Meck-
lenburg. Tweeërlei strooming.

De predikant Steudel te Bremen gaf in den
laatsten tijd door zijn anti-Christelijke voor-
drachten ook in liberale kringen ergernis. Men
heeft hem van liberale zijde daarom al in over-
weging gegeven, zijn ambt neer te leggen.
In rechtinnige bladen houdt men het er voor,
dat de Eisenacher Kerkenconferentie zich zal
bezighouden hebben met de beantwoording
van de vraag, of een landskerk nog tot die
conferentie behooren kan, die toelaat dat op
haar kansels het anti-Christendom gepredikt
wordt.

Het Bremer Kirchenblatt schrijft hierover:
„Of de Duitse Evangelische kerkelijke con-
ferentie, die op Pinksteren te Eisenach ver-
gaderd moet, zich met de misstanden van ons
kerklijk leven in Bremen bemoeien zal, weten
wij niet. Maar wij houden het niet voor geheel
buitengesloten, dat daar de een of andere
overweegelijke zaak voor het kerkelijk leven
gebeuren kan; en dit is dan ook de oorzaak,
waarom wij heden voor het eerst weer sedert
maanden een woord wijden aan ons radicalisme—
mocht dit het laatste zijn! Allen die hier en
daar in Duitsland voortduren zijn op het
Bremer radicalisme en over zijn onverantwoor-
delijk, tartend, ondermijnd werk, en die daarom
onze kerk van Bremen uit de Kerkenconferentie
te Eisenach willen verwijderen zien, verzoeken wij
het volgende te bedenken. Wanneer de afsnijding
van Bremen plaats grijpt, dan zal daardoor zeker
het meest schade gedaan worden aan ons ortho-
doxen in onze werken van geloof en liefde die
ver over Bremens rechtsgebied uitgaan (als bv.
de Noord-Duitsche Zending, de landverruisers-
Zending en onderscheidene andere), wier bloei
en bestaan mede afhangen van het kerkelijk
crediet, dat wij van buiten hebben. Onze libe-
ralen kunnen daartegen de isolering van de kerk
van Bremen kalm opnemen, want zij zijn, in
aanmerking genomen de publieke opinie te
Bremen, den radicalen juist ten goede komen.“

Wij voor ons hopen, dat de conferentie te
Eisenach zulke besluiten omtrent de kerk van
Bremen nemen zal, waardoor de rechtvaardigen
van die stad zich zullen geroepen zien, om het
kerkelijk verband met hen die een anti-
christelijke leer drijven, te verbreken.

Den 12den Mei is te Schwerin eene buiten-
gewone vergadering van den landdag van het
Groothertogdom Mecklenburg vergaderd geweest.
Welke besluiten daar genomen werden is nog
niet bekend; wel weten wij dat deze van het
hoogste gewicht voor de landskerk geweest zijn.
Inmers tot hiertoe was de landdag te gelijk de
synode der landskerk, waarin echter de dienaren
der kerk noch als adviseerende noch als
stemgerechtigde leden zitting hebben. Het is
wel enig op de gehele wereld, dat er ergens
eene synode vergaderd, waarvan niet één der
leden een dienaar is der kerk wier belangen
behartigd of besproken worden. Wanneer men
de politieke constitutie verandert, dan zal ook
die van de kerk een ingrijpende wijziging
moeten ondergaan. De landdag heeft dan ook
te beslissen over een voorstel tot verandering
der kerkelijke organisatie. Eigenaardig is het,
dat omtrent den geheelen arbeid in zake de
verandering der constitutie, waarbij de kerk
zoo nauw betrokken is, niets is uitgelekt. De
groothertog heeft door den Opperkerkeraad
laten verordenen, dat in alle kerken voor den
landdag, den Zondag vóór zijne opening, zou
gebeden worden; wel een bewijs hoe veel gewicht
bij aan deze vergadering hecht.

Reeds meermalen schreven wij over de
Duitsche „Gemeinschaften“ en spraken den
wensch uit, dat deze vereenigingen er toe
mochten leiden om te geraken tot de reformatie
der kerk.

Na is het niet te ontkennen, dat er onder
de voorstanders der „Gemeinschaften“ zoowel
eene kerkelijke als eene anti-kerkelijke strooming
op te merken is. Het Alliantieblad der Gemein-
schaften sprak dezez dagen uit, dat het in de
grootte naamschristenheid tot hiertoe regel-
gewoon was, dat diegenen welke geestelijke
waardigheden, titels en priesterkleeding dragen,
meestal den geest der priesters niet hebben,
terwijl vele anderen, die geen priesterrok mogen
dragen (zoogenaamde „leeken“), door God als
evangelisten, herders, leeraars enz. beroepen
zijn. Zoo is door deze zoogenaamde ordenen-
de heillooze wanorde eeuwenlang wettig
reglementair vastgelegd geworden.“

Volgens dit blad moet men dus met de kerk
breken en de „Gemeinschaften“ geheel zelfstan-
dig organiseren.

Daartegen verhoef een „Gemeinschaftemann“
zijn stem en beweert, dat hij, al erkent hij,
dat er vele misstanden in het kerkelijk leven
gevonden worden, nog niet een grond heeft die
hem dwingt de landskerk te verlaten.

Tegen hen die zeggen, dat zij hunne kerk
moeten verlaten, omdat de kerk een Babel
geworden is, antwoordt de schrijver, „dat Babel
ook in de vrije kerk is.“ „Wat wij noodig
hebben, broeders, is geen geest van verootmo-
diging. Wij moeten voor den Heere buigen
en hebben Zionakinderen noodig die innerlijk

verloft zijn. Maar dat kunnen wij zijn, ook
wanneer wij tot de landskerk behooren.“

Dezelfde schrijver spreekt ook over de
onbekeerden die aan de tafel des Heeren
komen. Die hinderden hem niet zozeer, al
had zij se ook liever niet aan 't Heeren dieh.
Maar zij verderven de tafel des Heeren niet;
doch de geloovigen die onwaardig aangaan, die
doen het, en de zoodanige zijn er binnen en
buiten de landskerk. „Sedert ik deze positie
tegenover het Avondmaal heb ik met waren
innerlijken zegen ook in de kerk aan het Avond-
maal deelgenomen.“ En ten slotte betuigt de
schrijver, dat er vele waarlijk geloovige predi-
kanten in de landskerk zijn, die al zijn zij niet
te rekenen tot de gemeenschappen, het leven
uit God kennen.

Men ziet uit dit alles, dat er in de kringen
der „Gemeinschaften“ geworsteld wordt over
de vraag of men al dan niet de landskerk mag
verlaten.

Dat er nog een weg is, om zonder te breken
met de kerk der vaders, toch naar Gods
Woord te handelen en te reformeren, schijnt hun
niet duidelijk. Dat het standpunt: te blijven in
de landskerk en op den duur zijn geestelijk
voedsel in de „Gemeinschaften“ te zoeken,
dubbelsinnig is, kan men niet inzien. Toch is
het een verblijvend verschijnsel dat men op
die plaatsen waar het Evangelie niet verkondigd
wordt door de predikanten der landskerk, door
het stichten van „Gemeinschaften“ in dit gebrek
voorziet en dat er behoefte blijkt te bestaan
aan aansluiting bij hen die met den toestand
der landskerk geen vrede hebben.

Frankrijk. De Fransche Senaat heeft de uit-
voering van de wet op scheiding van kerk en
staat een weinig veracht. Wij deelden in der
tijd mede, dat toen de Fransche rechtbanken
beslisten, over gelden die aan Roomsche kerken
waren gelgaterd, om daarvoor remlissen voor
overledenen te laten lezen — er in der haast
een wetsontwerp bij de Kamer van afgevaardig-
den werd ingediend, om het mogelijk te
maken, dat ook die gelden aan den Staat
rouden vervallen. De Kamer nam het wetsont-
werp aan. Bij den Senaat kwam hierop een
verzoekschrift van vele voornamste Protestanten
in, welke dit lichaam verzochten het wetsont-
werp af te stemmen, daarbij herinnerende aan
het onrecht, dat hunnen voorvaders aangedaan
was bij de herroeping van het edict van Nantes.

Het schijnt, dat dit op den Senaat gewerkt
heeft. De wet werd althans in dien zin gewij-
zigd, dat de voor remlissen bestemde gelden
zullen worden afgestaan aan vereenigingen van
oude priesters, die daarom zullen vragen. Wan-
neer binnen 18 maanden geen aanvraag van
die vereenigingen is ingekomen, dan vervallen
de gelden toch aan den Staat, het departement
of de gemeenten. Bedoelde oude priesters zullen
dus een pensioentje uit de voor andere doelen
bestemde fondsen ontvangen, als zij
daarom vragen.

Het is te voorzien hoe de dingen nu verder
zullen loopen. De beginselvaste oude geestelijken
zullen geen gebruik maken van de gelegenheid
om op die manier hunne inkomsten te vermeer-
deren. En de regering zal hierop zeggen: „Ziet
ge wel, de Roomsche kerk wil van geen verzoer-
ning of van toenadering weten.“ En zoo zal de
strijd met vernieuwde verbittering voortgezet
worden.

Rusland. Conscientievrijheid.

De Russische regering heeft aan de Doema
ook voorstellen gedaan tot afschaffing van wet-
telijke bepalingen, die politieke en burgerlijke
rechten beperken in verband met het belijden
van de een of andere religie. Daaruit blijkt, dat
de Joden voorwaars hunne positie in het
Czaarrijk niet noemenswaard zullen zien verbe-
teren. Inmers de minister van binnenlandsche
zaken is van oordeel, dat de speciale wetgeving
voor de Joden niet alleen gegeven is op grond
van datgene wat deze belijden, maar ook ter
oorzaak van hunne nationale eigenaardigheid,
die hen als een groep van vreemden stam doet
kennen, welke, ook kasselijk van de religie,
onder bijzondere bepalingen gesteld is. — Dat
zelfde geldt ook voor de Polen en Jozefisten.

De bepaling, dat zij die niet tot de Grieksche
kasskerk behooren, geen kinderen mogen aan-
nemen, die tot de Grieksche kerk behooren, en
dat de voogden van minderjarige Grieksche
kinderen tot de Grieksche kerk moeten behooren,
dient volgens den minister opgeheven te worden.

Ook behooren te vervallen de bepalingen, die
het consistorium der Lutherse kerk verplichten,
aan den minister van binnenlandsche zaken
kennis te geven van geschriften, welke de leer-
stukken der Lutherse kerk in een smadelijk
daglicht plaatsen, en die dat lichaam verplichten
de hulp der Overheid in te roepen tegen het
misbruik door middel van huisgodsdiensbetoe-
fingen of door andere private samenkomsten,
en welke dat bestuur opleggen om den minister
van binnenlandsche zaken de namen op te geven
van die jongelieden, welke na hun 18de levensjaar
niet geconformeerde werden.

Nog zij vermeld dat baron Rosen, lid van de
Doema voor Lijfland, aan de commissie voor
confessioneele aangelegenheden voorgedragen
heeft, eene wet uit te vaardigen omtrent het
veranderen van religie. Deze afgevaardigde wil
dat in Rusland o. a. de volgende bepalingen
gelden zullen:

1. Ieder die 17 jaar oud is, heeft het recht
om tot eene andere kerk, dan waarin hij gebo-
ren is, over te gaan, zonder dat hij daarbij
iemand's toestemming behoeft.

2. Personen van 14—17 jaar kunnen op hun
eigen wensch, met toestemming hunner ouders
of voogden, tot eene andere kerk overgaan.

3. Kinderen onder de 14 jaar kunnen door
hunne ouders tot eene andere kerk gebracht
worden.

4. Met het overgaan houden alle rechten en
verplichtingen tegenover de kerk die men
vaarwel zeide, op; ook de rechten en verplich-
tingen der kerk tegenover de uitgetreden zijn
daardoor vervallen. Kerkrechtelijke bepalingen
van kerkbesturen behouden hare kracht, voor
zoover deze geen verplichtingen confessioneele
aard zijn.

5. Alle overgangen, die na het manifest van
17 April 1905 plaats grepen, zijn als wettig te
beschouwen, en alle aanklachten die daarover
zijn gedaan, moeten als vervallen beschouwd
worden.

Men ziet uit dit artikel, en uit die welke wij
te voren over ditzelfde artikel schreven, dat het
in Rusland heel wat in heeft, voordat de be-
lofte van den Czaar, dat in Rusland volledige
conscientievrijheid heerschen zal, vervuld is. Het
systeem van dwang is in de wetgeving en in
het leven van het Russische volk zoo ingewor-
teld, dat het niet met één slag op zij gesteld
kan worden.

Gemengd Nieuws.

De Wachter. meldt dat de Episcopale kerk
in Minnesota den predikant Dr. R. H. Cotton uit
zijn ambt sette, omdat hij de opstanding van den
Heere Jezus Christus loochende. Zoo behoort het
Niet alleen in de Gereformeerde kerken, maar
elders evensoer. Geen ambt ontvangen en bedien
van een dooden Jerus.

Het hoogste gereschthof van den staat Illinois
heeft beslist, dat het niet noodig is dat een kind
gevacineerd is om op de openbare scholen van
genoemden staat te worden toegelaten.

Volgens den predikant Edwards van Cardiff is
het aantal personen, dat door de opwekking te
Wales een drietal jaren geleden voor Christus
gewonnen werd, te schatten tusschen 60000 en
70000. Wel heeft men gewezen op vele gevallen
van menschen die gewonnen schenen, doch daarna
weer terugvielen, maar deze afval schijnt voortna-
melijk onder jongelieden plaats gehad te hebben,
die men al te spoedig onder degenen die ge-
wonnen waren, gerekend had.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE KLOKKETOREN.

IX.

DE AFTOCHT.

„Er is geen tijd meer te verliezen,“ sprak
omt ernstig; „ge moet u haasten,“ en hij hielp
juffrouw Finkler om de drie kinderen in de
mand te zetten, die gelukkig wel ruimte had
voor zes. Ook de vrouw stapte er in, al zag ik
zijt huiverde, als zij in de diepte keek. Toen
wenkte om mij, dat ik ook zou instappen. Hij
zelf zou ons dan afleiden.

„Oom,“ zei ik heel beslist, „als u hier blijft,
blijft ik ook.“

Hij gaf geen antwoord, er was dan ook geen
tijd te verliezen. Want elk oogenblik kon nu
een bom onzen toren treffen, en dan....

Ik liep naar binnen en haalde de pakjes die
daar lagen, en die kleeren, uurwerken en allerlei
kleinigheden bevatten. Ik lei alles in de mand,
en toen beduidde mijn oom de vrouw nog eens
hoe se niet anders te doen had, dan het touw
dat over meer dan één schijf liep, langzaam te
laten glijden. Was zij eenmaal veilig beneden,
dan moest zij de mand dadelijk weer ophijzen.

Toen ging oom naar binnen.

„Ge begrijpt zeker mijn bedoeling,“ zei oom,
„ik geloof dat wij nog wel langs de trap naar
beneden kunnen komen. Maar 't is beter twee
pezen op zijn hoog te hebben. Is de trap on-
klaar, dan kan de mand dienen.“

Juffrouw Finkler had blijkbaar de les goed
begrepen. Ik zag nog juist hoe de mand lang-
zaam daalde, en oom en ik begonnen nu langs
anderen weg dat voorbeeld te volgen, niet
zonder een laatste treurigen blik op het ver-
blijf, dat ons zoo lang tot woning had gestrekt.

We liepen zeer benedzaam, stap voor stap,
want elk oogenblik kon een nieuwe verschrik-
king ons treffen. We waren dan ook nog niet ver
gevoerd, toen een sterke rook en brandlucht
tot ons doordrong. Bij de kamer g. komen waar
de twee kamers stonden, bespeurden we dat
hier de verdachte lucht het sterkst was. Daar-
binnen moest brand zijn; we hoorden trouwens
duidelijk het knetteren als van droog hout.
Weltra konden we ook door de reuten van het
houten beschoot vlammen daarbinnen bespeuren.

„Werd hoog tijd dat we wegkwamen. Maar
juist toen we zoover waren, dat het mogelijk
was met vlugger te gaan, hoorden we daarbuiten
een angstig gegil.“

„Help, help!“ riep juffrouw Finkler, wier
stem ik aanstonds herkende. „De mand wil niet
verder. We zullen levend verbranden. O, mijn
arme kinderjes!“

„Dat moet er nu nog bijkomen,“ sprak mijn
oom met de ontstentenis op 't gezicht. „Het
touw lag ergens aan gehaakt zijn. Wacht, ik
loop weer even naar boven. Ze moeten geholpen
worden.“

Maar ik was oom te vlug af. Ik snelde de
trappen weer op, terwijl ik hem toeriep: „Blijf
maar, ik ben dadelijk terug.“ Ik bedacht eigenlijk
zelf niet, hoe ik het, boven gekomen, stellen
zou. Maar ik wist dat mijn oom altijd hevig
benauwd werd als hij snel een trap opliep, en
dat wou ik hem sparen.

Hij riep me nog wat toe, maar ik was al weg,
en stond een minuut later op den omgang. Te
halver hoogte hield de mand, waarin de vluch-
tenden waren, wier lid jammergeschreeuw nu
ook op straat was gehoord, zodat er een aantal
menschen stonden te kijken, die echter niets
tot hulp doen konden. Ik haastte mij naar het
hijschblok, en ontdekte gelukkig dadelijk wat er
aan hapde. Een touw was zijwaars afgescho-
ven. Met alle macht rukte ik er aan, doch al
had ik zoo iets nu wel meer gezien, ik gevoelde
dat het bijna onmogelijk voor mij was het touw
weer op zijn plaats te brengen, nu er zulk een
vracht aan hing.

Toch gaf ik het niet op. Ik rucht aan wat ik
thuis en bij oom had geleerd, en riep uit den
grond mijn harten — misschien voor het eerst
in mijn leven — tot God om bijstand. En zie,
Hij verhoorde mij. Wel duurde het eenigen
tijd, wel moest ik alle kracht bijzetten, maar
toch ten slotte kreeg ik het touw op zijn plaats
en riep juffrouw Finkler toe: „'t Is klaar;
verder nul.“ Een geluch ging op uit het volk
beneden mij. Doch ik haastte mij weg en ging,
God dankend, de trappen af, om oom op te
zoeken, die mij zeker nog wachtte zoo.

Nog was ik echter niet bij de kanoonen-
ker, toen een geweldige slag beneden mij
kloek, weldra gevolgd door een tweeden en een
derden. Wat was dat? Eerst later werd het mij
duidelijk.

Toen de Pruisen hun kanonvuur op den toren
begonnen te richten, hadden de Oostenrijkers,
wel begrijpend hoe gevaarlijk hun stelling was,
overhaast de vlucht genomen. Zij hadden echter
hun krijgsvoorraad vergeten of moeten achter-
laten. En zoo lagen daar dan kogels en allerlei
dat ontlopfen kon, en werd als 't ware het
eene schot na het andere afgewuurd.

Want alles daarbinnen wat branden kon,
stond nu in gloed. Het houten beschoot, 'twek
ons zoo straks nog had beschermd, was nu
dorgebrand, de luchtstroom had vrije speling
langs de trap. Wolken rook sloegen met de
vlammen naar boven en dreigden mij te
verslikken. 't Was ondoenlijk door den rook en
het vuur heen te dringen.

Een oogenblik stond ik als verstomd. Ik
dacht niet zozeer aan mij zelf als wel aan
mijn oom. Maar er was geen tijd tot lange
overweging, want de vlammen lekten met hun
vurige tongen langs de steenen trap, daar

beneden plofte het telkens weer. Ik moest
terug, terug weer de trap op. „O, Heere God
red mij!“ zoo riep ik in vrees de doods en
snelde naar boven, naar den onloop en het
hijschblok.

Maar wat nieuwe schrik wachtte mij daar!
De mand was er niet, alleen het touw dat naar
beneden hing. Zeker had juffrouw Finkler in
den haast en den schrik vergeten, hoe mijn oom
haar gezegd had, de mand vooral weer op te
hijsschen. Ik riep naar beneden, maar niemand
boorde mijn geschreeuw, of lette er althans op.
Ieder had genoeg te doen om lijf en goed te
bergen, terwijl de kogels soorden door de
lucht en overal huizen in brand waren ge-
scooten.

Wat moest ik doen! Reeds zag ik den rooden
gloed der vlammen, die uit de gaten beneden
mij sloegen. Weltra zou heel de toren vernield
zijn. Ik nam een kort besluit; Het touw was
er nog. Dat kon mij menschelijkerwijs alleen
nog redden. Ik aarzelde niet meer, sloeg er de
vuisten omheen, klemde het tusschen mijn
voeten, om zoo bij wijze van een eekhoorn af
te dalen. Maar dat duurde te lang; nu liet ik
me dan glijden, alleen de handen gebruikend.
Weltra gloeiden die; het vel schafte er af,
maar reeds was ik de gevaarlijke geschootkamer
voorbij, die nu rookte en brandde als een oven.
Nog enkele oogenblikken, en ik stond er ik
't wist, behouden op den grond, of liever ik
tuimelde neer op iets dat een schreeuw gaf.

Wat was dat? Niets of niemand anders dan
onzen gewezen gast. Zij had na haar kinderen
de pakjes uit de mand gehaald en was juist
 bezig se bijeen te binden, toen ik zoo onver-
wacht op haar kwam te vallen. Van mijn
angstgeschreeuw had zij niets gehoord, en gelijk
ik dacht, geheel vergeten, de mand weer op te
trekken. Ik was eerst een weinig boos, doch
toen ik de arme vrouw daar zag staan, met
haar drie kleine kinderen, zoo in den nacht en
zonder dak, werd mijn hart bewogen, en kon ik
alleen in stilte God danken, die haar, haar
kleinen en mij had gered.

HOOGENDIJK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

ONS KERKOEZANG.

Oolangs Mej. Kuypers „Een half jaar in
Amerika“ lezend, trof mij o.a. ook de verge-
lijking tusschen het kerkelijk leven in Amerika
en 't ons. Daar bijna geheel opgaand in uiter-
lijken vorm, alles ten koste leggend aan bouw
en inrichting der kerk.

Bij 6as: het voornaamste van de Godsdienst
beter kennend, maar vaak én gebouwd, én vorm
van dienst te min achtend.

Voor al de zang met begeleiding laat in onze
kerkelijke samenkomsten soms veel te wenschen
over. Onder Israël was in den Tempeldienst een
niet geringe plaats ingruemd voor zang en
muziek. En toch, wat waren de muziekinstru-
menten, en wat was de zang en maniekant,
vergeleken bij wat wij in onze dagen besitten.

Oawillekeur rijst wel eens de vraag, of wij,
die ook op dit gebied door God met zulke
heerlijke voorrechten bedeeld zijn, niet te weinig
doen dienen tot eer des Heeren, ook in onze
kerkelijke samenkomsten. Is het niet de eenige
kunst waarvan we lezen, dat se ook in den
hemel gevonden wordt? Gnoeg bekend is het,
wat groote macht er van het lied uitgaat. Davids
kracht lag in zijn Psalmen, en hoe velen na
hem, die hun innigste gedachten, hun omgang
met God het best in een lied konden weer-
geven, en ook, hoe velen hebben daartoe weer-
geten, en vonden hun gedachten weergegeven
in een Psalm of lied, dat zoo bijzonder tot hun
hart sprak. Dr. Cuyler van New York schreef
eens over het Christelijk lied: „Een schoon
lied is de geheel ontsloten bloem door de
geloofsaar als stengel getragen; liever zou ik
dichter zijn van „Rots der eeuwen“, dat kroon-
juwel der gewijde zangerskunst — dan schrijver
van een der meest beroemde Staatkundige
vertoogen.“

Een predikant van New Orleans bezocht
eens een jeugdig Schot, die op zijn uiterste lag.
De jongeling had nauwelijks oor voor zijn
ernstig woord. Bij een zijner bezoeken begon
eens de leeraar zoo half binnensmonds aan te
heffen:

Jerusalem, te huis omhoog,
Mijn eeuwige vaderland,
Hoe tuur ik met verlangend oog
Naar uw, mij wachtend, strand.

Nauwelij waren deze woorden van des leeraars
lippen gevloeid, of de krauke barste in tranen
los en riep uit: „Dat was het lievelinglied
mijner moeder. O, hoe vaak heb ik het haa-
hooren zingen toen ik nog kind was.“ Het
steenen hart was gebroken, de ijksorst gesmolten
en onder den indruk van het beeld zijner
moeder en van den klank harer stem, verstond
de stervende de liefde van Christus en liet
zich met God verzoenen.

De bekende Ds. Adams van Schiltema zegt
ergens: „Wij Evangeliedienaren maken dikwerf
maar al te schaars gebruik van het Evangelie
op maat en rijm. Een lied gaat niet zelden vele
redenen dieper dan de beste preek.“

Maar wat ik dan toch eigenlijk wel zou
willen? In elk geval, bij onze Goddiensttoe-
feninge geen medewerking van zangkoren, zoals
bv. in Amerika, want dat verschaft wel een
oogenblik genot, maar het is geen middel
waardoor de gemeente zich uiteen kan door
haar zang.

Neen, wat de gemeente van onzen tijd
noodig heeft, is, dat se zelf een lied kan aan-
heffen als:

Jezus is mijn toeverlaat,
Hij, mijn Heiland, is in leven.

In geen prediking mag de Christus gemist
worden, en onse zang moet daarmee in over-
eenstemming zijn. Onze Psalmen kunnen niet
voldoen, omdat niemand voor Zijn komst, zelfs
David niet, Jezus kende zoals wij Hem ken-
nen. Wij, die Hem als 't ware hebben zien
gehoren worden, Hem hebben zien lijden, ster-
ven en opstaan, we moeten daarvan ook kunnen
zingen in onze Kerken. Vooral op feestdagen
komt het zoo uit, dat de Psalmen voor onzen
Nieuw-Testamentischen Kerkdienst niet toe-
reikend zijn. O, dat zoeken van onze predi-
kanten naar een Psalm, die dan eenigszins toe-
passelijk is! Konden ze dan bv. met Paschen
de gemeente maar eens laten aanheffen:

Komt, heffen we onzen lofzang aan,
De Heer is waarlijk opgestaan,
Ons past geluch in plaats van klagen,